

KPT kehityksen tiellä 23.11 – 30.11.2024

KEHITYSPOLIITTISEN TOIMIKUNNAN MATKARAPORTTI ETIOPIASTA

KPT:n delegaatio vieraili Etiopiassa varapuheenjohtaja Jani Kokon (sd) johdolla 23.11. – 30.11.2024. Matkan tarkoituksena oli perehtyä kokonaisvaltaisesti Etiopian tilanteeseen Afrikan sarven keskeisenä ulko- ja kehityspoliittisena kumppanina. Erityisesti tarkastelimme Suomen antamaa humanitaarista tukea ja Etiopian kehitysyhteistyön maaohjelman tuloksia. Addis Abebassa delegaatio tutustui Etiopian Parlamenttiin, ulkoministeriöön, kansalliseen dialogiin ja rauhanvälitystyöhön, EU-yhteistyöhön ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa tehtyyn pitkäaikaiseen yhteistyöhön maanhallintarekisteröinnin ja sen digitalisoimisen kehittämisessä. Lisäksi vierailu sisälsi kaksi kenttämataa, jotka suuntautuivat Tigrayn alueelle pohjoiseen (humanitaarinen tilanne) sekä etelään Hawassaan (Suomen vesi- ja sanitaatioalan yhteistyö sekä inklusiivinen koulutus).

Raportti perustuu suurlähetystön ja UM:n alueosaston toimikunnalle toimittamaan kattavaan tausta-aineistoon, tapaamisissa käytyihin keskusteluihin ja tiedonvaihtoon. Raportin laadinnassa on hyödynnetty myös KPT:n aiempaa omaa materiaalia. Lista vierailun tapaamisista löytyy dokumentin lopussa. Raportin sisällöstä vastaa pääsihteeri ja se on delegaation jäsenten hyväksymä.

Osallistujat: Delegaation pj., KPT:n varapj. Jani Kokko (sd.), edustajat Inka Hopsu (vihr), Tuoman Kettunen (Kesk), Ari Koponen (ps) ja Sari Tanus (kd) sekä UM:n Afrikan sarven ja itäisen Afrikan yksikönpäällikkö Jukka Pajarinen ja kehityspolitiikan asiantuntija Minna Hares sekä Suomen Punaisen Ristin Kansainvälisen avun osaamisen kehittämisen ja vaikuttamisen päällikkö Suvi Virkkunen (KPT:n jäsen) ja pääsihteeri Marikki Karhu (raportin laatija).

Yhteenveto

Etiopiassa useat todellisuudet elävät rinnakkain. Yhtäältä Etiopia pyrkii säilyttämään alueellisen valta-asemansa Afrikan sarvessa ja edistämään näyttävästi talouden uudistustavoitteitaan (ml. telekommunikaatiopalvelut ja digitalisaatio). Toisaalta maan tulevaisuutta varjostavat edelleen käynnissä olevat aseelliset konfliktit (Amhara ja Oromia), akuutit humanitaariset kriisit, eriarvoisuus ja äärimmäinen köyhyys. Myös alueellisissa ulkosuhteissa on heilahtelua (erityisesti suhteet Somaliaan ja Egyptiin). Vuonna 2018 valtaan nousseen pääministeri Abiyn tavoitteena on talousuudistusten lisäksi siirtymäkauden oikeusjärjestelmän luominen, kansallinen dialogi vakauden edistämiseksi sekä aseistariisunnan ja demobilisaation toteuttaminen. Nämä kuitenkin edistyvät hyvin hitaasti. Oikeusvaltio-ohjelmasta huolimatta ihmisoikeus- ja demokratiatilanne on heikkenevä.

Etiopia on yksi Suomen viidestä yhteistyömaasta, jossa yhä toteutetaan tulospäätöksiä maaohjelmaa. Yhteistyön toivotaan jatkuvan. Etiopia on itse kasvavassa määrin mukana rahoittajana: esim. vesi- ja sanitaatiosektorin yhteistyön rahoituksesta noin 60 % on tullut osavaltioilta.

Syvennämät ulkopoliittiset konsultaatiot Etiopian kanssa (nk. poliittiset dialogit) ovat kuitenkin olleet tauolla, mikä kertoo sisäisen ja alueellisen tilanteen herkkyydestä sekä halusta rajoittaa ulkovaltojen vaikutusta maan sisäisiin kysymyksiin. Tapaamisissa tuli esille etiopialainen ylpeys historiastaan ja alueellisesta asemastaan sekä pyrkimys riippumattomuuteen ulkosuhteissaan. Etiopia rakentaakin hyvin pragmaattisella otteella kumppanuuksia eri suuntiin (ml. Kiina).

Pitkääikaista yhteistyötä ja Suomen toimintatapaa selvästi arvostetaan. Suomen maaohjelman painopisteet: 1. Kestävä talouskasvu ja maaseudun ihmisten elinolojen parantuminen; 2. Kestävä vesihuolto ja sen avulla ihmisten parempi terveys ja hyvinvointi; 3. Tasa-arvoinen ja inklusiivinen laadukas koulutus sekä Suomen tuki eri toimijoiden kautta rauhanvälityksessä näyttävät olevan vahvasti kumppaneiden ja edunsaajien omistamia. Jokaisessa maaohjelman painopisteessä on mahdollisuuksia kumppanuuksien laajentamiselle myös yksityissektorin toimijoiden suuntaan.

Etiopia on suomalaisille kansalaisjärjestöille keskeinen kumppanimaa. Suomalaisilla kansalaisjärjestöillä ja heidän paikallisilla kumppaneillaan on oma tärkeä roolinsa erityisesti kaikkein haavoittuvimpien ryhmien kanssa tehdyssä yhteistyössä, mikä myös osaltaan täydentää Suomen maaohjelmatyötä. Järjestöjen työhön ohjautuu sekä ohjelma- että hanketukea. Hankkeita on parhaillaan käynnissä kymmeniä. Ohjelmasta Etiopiaan on budjetoitu noin 8,5 MEUR vuosille 2022–25.

Etiopian humanitaarisen tuen tarve kasvaa hälyttävästi ja sen heikkenemisellä on kauaskantoiset seuraukset. Moninaisista kehityshaasteistaan huolimatta Etiopia on maailman kolmanneksi suurin pakolaisten vastaanottajamaa. Humanitaarista apua tarvitsevien määrä lasketaan kymmenissä miljoonissa. Kuilu tuen ja tarpeen välillä kasvavat huolestuttavasti. Systemaattinen seksuaalinen väkivalta on vakiintunut sodankäynnin välineeksi.

Suomen humanitaarinen apu Etiopiaan oli vuonna 2024 yhteensä 7,02 miljoonaa euroa (OCHA 5 MEUR, Pakolaisapu 0,52 MEUR ja SPR 1,5 MEUR). Lisäksi Suomi tukee Etiopian humanitaarista tilannetta myös alueellisen tuen kautta (UNHCR Afrikan sarven ja suurten järvien alueellinen operaatio 6,5 MEUR ja UNHCR Sudanin alueellinen 6 MEUR).

Suomen kannalta vahva kehityspoliittinen vipuvarsi on EU. Suomi on hyvin asemoitunut erityisesti koulutussektorin yhteistyöhankkeissa ja digitalisaatiossa. EU on myös potentiaalinen lisärahoitusväylä suomalaiselle yhteistyölle. Esimerkkinä suomalainen osaaminen opettajien koulutuksen kehittämisessä tai toimintamallien ja teknologioiden skaalaaminen, joissa on potentiaalia sekä kysyntää ja vahvaa omistajuutta. Esimerkiksi maanhallinnan REILA-hankkeen toimeenpanon toteuttaminen koko maan kattavana järjestelmänä EU:n ja Etiopian hallinnon tuella. Lisätukea Suomen toiminnalle on ennakoitavissa myös EU:n Delegoidusta yhteistyöstä, jolla Suomen kahdenvälistä yhteistyötä voitaisiin täydentää.

Huomioita ja suosituksia

Suomen toimet osana laaja-alaista ulkopoliitiikkaa

- Etiopian vakauttaminen edellyttää ensi vaiheessa aitoa kansallista dialogia ja alueellisia turvallisuusrakenteita, joissa Afrikan Unionilla tärkeä rooli. Suomen on tärkeää tukea näitä aloitteita ja jatkaa yhteistyötä Etiopian kanssa osana kansainvälistä yhteisöä positiivisen kehityksen mahdollistamiseksi, sillä Afrikan sarven epävakaudella on kauaskantoisia seurauksia.*

- *Ulkopolitiikan ja kehitysyhteistyön tiiviit yhteydet konkretisoituvat Suomen toteuttamassa maaohjelmassa, humanitaarisessa avussa sekä rauhanvälityksessä. Näiden lisäksi ja niihin pohjaten poliittisen dialogiyhteyden muodostaminen Suomen ja Etiopian välille olisi tärkeää mahdollisimman pian. Se helpottaisi yhteistyön monipuolistamista erityisesti poliittisten ja kaupallistaloudellisten suhteiden osalta sekä Etiopian oman rahoituksen vahvistamisessa yhteishankkeissa tulevaisuudessa. Maaohjelmakauden päätyminen vuoden 2025 lopulla voisi toimia vipuna dialogin vauhdittamisessa.*

Suomen kehitysyhteistyön maaohjelma

- *KPT:n delegaatio toteaa, että Etiopian maaohjelman toteuttaa Suomen kehityspoliitiikan pitkäaikaisia painopisteitä laadukkaasti laaja-alaisessa ja läheisessä yhteistyössä eri toimijoiden kesken ml. Euroopan unioni ja kansalaisjärjestöt. Yhteistyön keskiössä ovat Suomen vahvuusalueet vesihuollossa, digitalisaatiossa (REILA-maanhallintarekisteri) ja inklusiivisessa opetuksessa.*
- *Suomen toimintatapa sisältää elementtejä, joiden vaikuttavuutta voitaisiin lisätä EU-rahoituksen tai yritysyritysyhteistyöhön kautta. Esimerkiksi maanhallinnanrekisteröinti ja digitalisointihanke (REILA) sisältää mahdollisuuksia molempiin. Hankkeella on moninaisia positiivisia kehitysvaikutuksia ml. sukupuolten tasa-arvon vahvistaminen ja Etiopian oman resurssipohjan vahvistaminen. REILA-hanketta toivoisi monistettavan myös muihin kehitysyhteistyön maakonteksteihin/ohjelmiin.*

Humanitaarinen apu

- *Etiopian vastaanottama kansainvälinen humanitaarisen kriisin rahoitustuki on tällä hetkellä täysin riittämätön. Siksi Suomen humanitaarisen avun tasosta ja Etiopian tukemisesta on huolehdittava.*
- *Humanitaaristen toimijoiden riippumattomuus ja puolueettomuus on avainasemassa humanitaarisen avun pääsyn varmistamiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi. Suomi voi toimia humanitaaristen periaatteiden puolustamiseksi aktiivisesti sekä globaalisti että maatasolla.*
- *Suomen on tärkeä toimia seksuaaliväkivallan käytön konfliktissa vastustamiseksi sekä suunnata jatkossakin tukea siitä selviytyneitä asiantuntevilla ohjelmilla. Tuen tulee olla pitkäjänteistä ja kestävä, sillä toipuminen ja uudelleen integroituminen yhteiskuntaan vievät aikaa.*

Keskeisiä kärkiä Etiopian tapaamisista

Konfliktit lisäävät kurjuutta ja synkentävät tulevaisuuden näkymiä

Etiopiaa pidettiin pitkään Afrikan sarven vakauttajana. Vuoden 2018 poliittisen siirtymäkauden jälkeen Etiopian ja Afrikan Sarven politiikka on kuitenkin ollut epävakaa. Ennen Tigrayn sotaa, alue oli saavuttamassa kehitystavoitteensa. Sota tuhosi nämä näkymät ja syöksi väestön takaisin köyhyyteen. Arviolta 75 prosenttia alueen äideistä ja lapsista kärsivät sodan jälkeen aliravitsemuksesta. Nyt noin reilu 15 prosenttia lapsista on palannut kouluun. Vaikka Tigrayn sota

päättyi ns. Pretorian sopimukseen marraskuussa 2022, Tigrayn rauha on edelleen hauras.¹ Aseistariisunta on hidasta ja vaikeaa. Noin 500 000–600 000 ihmistä kuollut, sotarikollisuuden selvitys vastatulessa ja hankalaa. Lisäksi lähialueilla Amharassa ja Oromiassa on edelleen käynnissä olevia aseellisia konflikteja. *Global fragility indexin* arvion mukaan Etiopia hauraudessaan sijalla 11 Myanmarin ja Palestiinan välissä vuonna 2024.²

Abyin hallinto on pyrkinyt purkamaan jännitteitä Kansallisen Dialogin kautta, jota johtaa pääministerin nimittämät komissaarit. Tavoitteena on kuulla kansalaisia eri alueilta, eri etnisistä ryhmistä ja yhteiskunnan sektoreilta konfliktien syistä ja niitä ylläpitävistä tekijöistä. Naisilla ja kaikkein haavoittumilla on (ainakin muodollisesti) tunnustettu rooli prosessissa. Asiat, joita ei dialogissa saataisi sovittua, on määrä viedä kansanäänestykseen. Keskushallinto painotta näkökulmaa, jossa alueelliset intressit ja etnistä vihaa lietsovat eliitit ovat väkivaltaisuuksien ajureita. Yhtenäinen Etiopia on keskushallinnon tarjoama ratkaisu, mikä toisaalta luo jännitettä alueiden ja keskushallinnon välille. Kansallinen dialogi etenee hitaasti ja fragmentoituneesti.

Konfliktit ja epävakaus myös Sudanissa ja Somaliassa vaikuttavat Etiopiaan, myös suhteet sekä Egyptiin että Eritrean ovat olleet pitkään haasteelliset. Virallisissa tapaamisissa nousi esille se, miten Sudanista suuntautuva siirtolaisuus ja pakolaisuus kuormittavat Etiopiaa. Myös Somaliassa toimiva terroristijärjestö Al-Shabaab on uhka Etiopian turvallisuudelle ja kasvattaa pakolaisvirtoja. Etiopian yhteisymmärryssopimus (MoU) Somalimaan kanssa meriyhteyden avaamiseksi kiristää suhteita Somaliaan ja haittaa rauhanvälitystä. Etiopia pitää uuden meriyhteyden avaamista taloudellisesti välttämättömänä, sillä toistaiseksi ainut Djiboutin kautta toimiva väylä ei riitä maan kasvaviin tarpeisiin. Etiopian Maailmanpankin rahoittama Niilin pato on melkein valmis, mutta välit Egyptiin huonot. Egypti käyttää puolestaan Somaliaa välikappaleena patokiistassa Etiopian kanssa. Lisäksi Ukrainan sota vaikuttaa viljan ja tuontiöljyn hintoihin. Alueelliset suhteet heijastuvat puolestaan sisäpolitiikkaan. Etiopian epävakaus vaikuttaa suoraan myös Afrikan sarven vakauteen ja Punaisenmeren alueen kautta maailmanlaajuisen turvallisuuteen. Turvallisuudella on suorat yhteydet myös maailmankauppaan, sillä Punaisenmeren kautta kulkee noin 12 prosenttia globaalista tavaraliikenteestä. Kulku on erittäin keskeinen myös EU-Aasia-kauppavirralle.

Virallisissa tapaamisissa korostui Etiopian hyvin pragmaattinen suhtautuminen kolmansiin maihin. Lähtökohtaisesti Etiopia ei pyri luomaan erityissuhdetta mihinkään maahan, eikä toisaalta sulje ketään pois. Suhteet ovat kansallisten intressien välistä kauppaa. Tämä heijastuu myös Etiopian BRICS-suhteisiin. Etiopian ulkoministeriön edustaja painotti hyvää ja pitkää kahdenvälistä yhteistyötä Etiopian ja Suomen välillä. Samoin suhteessa Euroopan unioniin. Poliittista dialogia Suomen ja Etiopian välille on pyritty järjestämään kesästä 2023 alkaen. Maaohjelma umpeutuu vuonna 2025 lopulla, mikä voisi lisätä halukkuutta myös syvemmän poliittisen vuoropuhelun avaamiselle. Etiopian kiinnostus ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja talouden vihreään siirtymään voisi avata lisää kiinnostavia uusia yhteistyömahdollisuuksia.

Seksuaalinen väkivalta sodankäynnin välineenä

¹ Tigrayn hauras tilanne eskaloitui uudeksi aseelliseksi konfliktiksi keväällä 2025. Sisällissota Amharassa jatkuu, ja hyökkäykset ovat tällä viikolla kohdistuneet myös kaupunkien sisälle. Huhujen mukaan myös YK on ollut kohteena.

² <https://fragilestatesindex.org/global-data/>

Vierailumme Tigrayssa osui juuri YK:n *Stop Violence Against Women* –teemaviikoille. Äärimmäinen seksuaalinen väkivalta oli Tigrayn sodassa (2020–2022) systemaattisessa käytössä hirvittävin seurauksin. Tigrayn naisjärjestön mukaan jopa yli 126 000 naista joutui sen kohteeksi. Liittovaltion joukot, alueelliset joukot ja militantit osallistuivat seksuaaliseen väkivaltaan konfliktin aikana. Selviytyjien tueksi on perustettu turvataloja, joista yhdessä delegaation naisjäsenet vierailivat. Väkivallantekojen lisäksi HIV-tartunnan ja muiden tautien systemaattinen levittäminen on ollut osa sodankäyntitaktiikkaa. Turvataloissa naiset saavat terveydenhuollon lisäksi psykososiaalista tukea ja ammatillista ohjausta. Seksuaalinen väkivalta on Etiopiassa tabu ja siksi sitä pyritään salaamaan. Sitä kokeneet joutuvat usein myös perheidensä ja yhteisöjensä hyljeksimiksi. Ammatilliset taidot (kauneudenhoito, käsityöt, leivonta, koriste-esineiden valmistus ja myynti) auttavat uuden elämän aloittamisessa. Muun muassa Suomen Punainen Risti ja YK:n väestörahoitus UNFPA rahoittavat turvatalohanketta, jonka toimintaan ja työntekijöihin delegaation naisjäsenet pääsivät tutustumaan.

Huolestuttavasti heikkenevä humanitaarinen tilanne

Etiopian humanitaarinen tilanne on heikentynyt viimeisen vuosikymmenen aikana. Yli 21 miljoonaa ihmistä, joista valtaosa on naisia ja tyttöjä, on humanitaarisen avun varassa. Vain neljäsosa avun tarpeesta pystytään kattamaan. Silti Etiopia vastaanottaa kolmanneksi eniten pakolaisia maailmassa muun muassa Etelä-Sudanista, Sudanista ja Somaliasta. Taustatekijöinä ovat muun muassa konfliktien, väkivallan, ilmastomuutoksen ja epidemioiden yhdistelmä. Maan sisäiset konfliktit kasvattavat puolestaan maan sisäistä pakolaisuutta. Kasvava osa väestöstä joutuu elämään pitkittynyttä kriisiä erittäin vaikeissa olosuhteissa. Valtaosa tästä väestöstä on nuoria. Epävakaas heijastuu myös ulospäin.

Kansainvälinen apu on tarpeisiin nähden täysin riittämätön. YK:n hätäaputoimiston (OCHA) Etiopia-suunnitelman rahoituksesta on katettu tänä vuonna vain neljäsosa. Maailman ruokaohjelman (WFP) mukaan vain 40 prosenttia arvioidusta ruoka-avuntarpeesta pystytään kattamaan Tigrayssa ensi vuonna. (Nämä arviot ovat ajalta ennen USAIDin tuen jäädyttämistä). Humanitaarisesta tilanteesta huolimatta Etiopia itse on ensi kertaa pyrkimässä tasapainottamaan talouttaan viljan ulkomaankaupalla. Poliittisia vastauksia konflikteihin ja resilienssin vahvistamista tarvitaan kiireesti kaikilla tasoilla (Afrikan unioni, alueellisesti, kansallisesti, paikallisesti).

Punainen risti toimii alueella kansainvälisen komitean (ICRC:n), Etiopian Punaisen Ristin sekä Suomen Punaisen Ristin kautta. Suomi on lisäämässä humanitaarista tukea Etiopiaan OCHA. Lisäksi Suomi tukee Tigrayn ja Amharan alueilla tuetaan Unicefin kautta kriisitilanteissa elävien lasten oppimista mm. tarjoamalla kouluruokailua ja parantamalla opetuksen laatua. KPT:n delegaatio oli Tigrayn pääkaupungissa Mekellessä ICRC:n ja Suomen Punaisen Ristin vieraina. Taustakeskustelut ja vierailut ja keskustelut maansisäisten pakolaisten leireillä ja leirin koululuokissa avasivat mieleenpainuvasti koulunkäyntimahdollisuuden merkitystä toivottomuuden keskellä.

EU-tason avauksia Etiopiassa

Suomella on vahva edustus EU:n Etiopian delegaatiossa. Sekä EU-suurlähettiläs että Global Gatewayn alla toimivan *Global education partnershipin* opettajuushankkeen virkamiehistö on vahvasti suomalaisissa käsissä. Opettajuushanke (3v + 3v) on kymmenen Saharan eteläpuolisen maan opetushallintojen pyynnöstä käynnistetty hanke, jonka keskiössä on opettajankoulutuksen sekä opettajien ammattitaidon kehittäminen (ml. inklusiivisuus, erityisopetus) ja opetuksen laadun seuranta. Koulutusyhteistyön kenttä sisältää myös kansalaisjärjestöjen työn opettajainkoulutuksen

kehittämiseksi, koulutus kriisien aikana (esim. Education cannot wait), opetukseen liittyvät innovaatiot sekä akateeminen tutkimusinstituutioiden välinen yhteistyö korkeakoulutasolla. EU pyrkii koordinaation ja synergian vahvistamista systeemitasolla. Myös osallistavaan opettajapolitiikkaan tähtäävä *Teacher initiative* -aloite on keskeinen. Aloitteessa on mukana Unesco ja Afrikan unioni ja sen kuusivuotista ohjelmakautta rahoitetaan noin 100 miljoonalla eurolla.

Digitalisaatio on toinen Suomen ja EU-yhteistyön prioriteetti, jossa mukana on sekä Euroopan unionin että Afrikan digitiimit. Etiopia kuuluu Finnfundin EU-takuuohjelma Africa Connectedin kohdemaihin. Finnfundilla on vahva panos (noin 100 miljoonaa) Etiopian digisektorin yhteistyössä. Ohjelman puitteissa Finnfund voi hyödyntää EU-takauksia Etiopiaan kohdistuville digisektorin sijoituksilleen. *Global Gatewayn Data Governance in Africa* ja mm. internet-yhteyspisteiden lisäämiseen tähtäävä *Digital Investment facility* -aloitteet ovat miljardiluokan hankkeita. Kehittämispalvelukeskus HAUS on tärkeä linkki EU-yhteistyössä, erityisesti datakeskusten luomisessa.

Kuten Etiopian hallituksen ja parlamentin edustajien tapaamisissa nousi esille, EU:n ja Etiopian suhteessa on meneillään uusi kausi, jossa pyritään suhteiden syventämiseen yhteisissä intresseissä. Näitä ovat edellä mainittujen koulutuksen ja digitalisaation lisäksi vihreä kasvu, geoterminen energia, terveys, agribusiness ja infrahankkeet. Etiopiassa toimii noin 180 eurooppalaista yritystä, mutta toimintaympäristö on haastava ja Etiopia on kilpailtu kumppani. Isoilla kehitysyhteistyömailla, kuten Ruotsi ja Hollanti suhteet ja riskinottokyky ovat Suomea huomattavasti vahvemmat. Kiinan volyymin ja nopeudesta puhumattakaan. Toisaalta Suomi on kokoonsa nähden hyvin liikkeellä ja näkyvä erityisesti digitalisaatiossa. Lisäksi Etiopia on mukana Suomen lanseeraamassa kouluruokakoalitiassa.

Konfliktit ja epävakaus haittaavat kuitenkin yhteistyötä kaikilla saroilla, eikä kaupallinen sektori ole poikkeus. Tilannetta kiristää ilmastonmuutoksen konkreettiset vaikutukset: satokauden ovat selvästi vähentyneet, kuivat kaudet lisääntyneet. Poliittinen vaikuttaminen suhteessa Etiopiaan on hankalaa myös EU-tasolla. Valtaosa vaikuttamistyöstä tapahtuu hiljaisena diplomatiana ja jäsenvaltioiden kautta. EU:n metsäkatoasetus on tällä hetkellä suuri pullonkaula pientuottajien maatalousvaltaiselle maalle.

Suomen maaohjelma yhteistyön perustana

Etiopia on maa, jossa Suomi toteuttaa edelleen kehitysyhteistyön tulospurustaista maaohjelmaa, jota määrittelevät vielä tämän vuoden maastrategia ja kehitysyhteistyön maaohjelma 2021–2025. Maaohjelmien tarkoitus on ollut sitoutua strategisesti ja pitkäjänteisesti kumppanimaan kehitykseen Suomen vahvuusaloilla, niin että kumppanimaassa saavutettaisiin pitkällä aikavälillä järjestelmätason muutoksia. Yhteistyö perustuu kumppanimaan kansallisiin kehittämissuunnitelmiin ja yhteiseen suunnitteluun. Toimintatavassa näkyy tasavertainen yhteistyömalli, jossa myös Etiopian omat panokset yhteistyöhön ovat merkittävät (esim. REILA-maanhallinnan rekisteröintihanke ja vesi- ja sanitaatiohankkeet). Kehitysyhteistyö Etiopian kanssa mahdollistaa Suomelle suoran yhteyden maan hallintoon ja yhteiskuntaan sekä avaa ovia myös muille toimijoille. Maaohjelman rahoitus ja maksatukset olivat vuonna 2023 12,8 miljoonaa euroa.

Maaohjelman hankkeista KPT:n delegaatio pääsi tutustumaan seuraaviin: Maanhallintaa ja -rekisteröintiä tukeva REILA-hanke (painopiste: kestävä talouskasvu ja maaseutukehitys), Vesi- ja sanitaatioalan COWASH-yhteistyö (painopiste: Kestävä vesihuolto ja sen avulla ihmisten parempi

terveys ja hyvinvointi) sekä inklusiivisen koulutus (painopiste: Tasa-arvoinen ja inklusiivinen laadukas koulutus), joista kahteen viimeksi mainittuun pääsimme tutustumaan kenttämatkalla.

REILA-hanke: Kolmanteen vaiheeseen edenneen maanhallinnan ja digitalisaation rekisteröintihankkeen saavutettuja tuloksia ovat esimerkiksi REILAn kehittämä maarekisteröinnin menetelmä, joka on hyväksytty viralliseksi menetelmäksi koko Etiopian maaseudulle. Se mahdollistaa ensi kertaa naisten maanhallintaoikeudet. Toimeenpanon onnistuessa hankkeella on maanlaajuiset transformaatiovaikutukset. Tähän mennessä siihen on rekisteröity yli 24 miljoonaa pienviljelijöiden palstaa. Noin viisi miljoonaa perhettä eli yli 22 miljoonaa ihmistä on hyötynyt Suomen tuella luoduista palveluista ja tietojärjestelmästä. Digitalisaatio lisää läpinäkyvyyttä ja vähentää korruptiota. Lisäksi se helpottaa veronkantoa. Ulkoministeriön neuvottelee hankkeen laajentamisesta EU:n lisärahoituksella.

Vesihuollon, sanitaation ja hygienian edistämisen COWASH-hanke: Suomi on mukana Maailmanpankin hallinnoimassa yhteisrahastossa (Consolidated WASH Account). Hanke tukee yhteisöpohjaista vesihuoltoa kahdeksan osavaltion alueella, joista vierailimme Hawassan alueella. 80 prosenttia kaikista terveysongelmista on vesilähtöisiä. Hankkeella on merkittäviä tasa-arvovaikutuksia. Vedenhakumatkat ovat kuormittaneet erityisesti naisia ja tyttöjä sekä lisänneet heidän kohtaamaa väkivaltaa. Kävelimme osan naisten ja tyttöjen aiemmasta vedenhakumatkasta lähimmälle puroille. Nousut ja laskut olivat rankkoja täysin terveelle, hyväkuntoiselle ja ravitulle kävelijälle ilman kantamuksia. Vierailukohteena olleen kylän hanketta leimasi vahva yhteisölähtöinen lähestymistapa ja omistajuus. Paikallisyhteisö alusta asti mukana toteutuksessa ja ylläpidossa. Hankkeella on myös vahva tuki aluehallinnolta, joka korostui KPT:n vierailun aikana. Hankkeeseen liittyy oleellisesti vesihuollon vieminen kouluille ja terveysasemille sekä saavutettavuus. Hanke on hyödyttänyt kaikkiaan yli 1,2 miljoonaa oppilasta, opettajaa ja terveydenhuollon työntekijää. Sanitaatiopuolen järjestämisessä jäimme pohtimaan vielä mahdollisia suomalaisia, ekologisempia vaihtoehtoja.

Tasa-arvoinen ja inklusiivinen laadukas koulutus: Suomi on rahoittanut Maailmanpankin hallinnoimaa perusopetuksen laadunparannusohjelmaa tasa-arvon edistämiseksi (GEQIP-E 2018-2024) sekä tukenut sektoriohjelmaa kahdenvälisillä hankkeilla. Vuonna 2025 on alkamassa uusi hanke inklusiivisen opetuksen edistämiseksi. Saavutetuista tuloksista esimerkkinä Suomen teknisen tuen avulla perustettu n. 1 300 inklusiivisen opetuksen resurssikeskukset, joista yhteen sellaiseen pääsimme tutustumaan Hawassassa. Kyseisessä koulussa Suomen Lähetysseuran yhteistyökumppani on kehittänyt uranuurtavaa viittomakielen opetusta, oppimateriaalia ja pedagogiikka kuulovammaisten lasten ja nuorten koulunkäynnin mahdollistamiseksi.

Tapaamiset Etiopiassa:

Etiopian hallituksen ja parlamentaarikoiden kanssa: Hon. Dr. Dima Nogo Serbo, Standing Committee on Foreign Relations and Peace Affairs of the House of Peoples' Representatives, Ambassador Zenebe Kebede, Directorate General of Europe and America Affairs of the MFA, Maa- ja metsätalousministeriön vara-ministeri ja virkamieskuntaa (Reila 3 –projekti), Ministry of Water and Energy; Deputy Minister of Finance.

Rauhanvälitys, humanitaarinen tilanne ja kansallinen dialogi -prosessi

A Buffet Dinner at Ambassador's Residence with participants working on Peace and Security Issues, Women's empowerment, Human rights and Humanitarian Aid in Ethiopia and African Union: Dr. Solomon Dersso (Amani Africa), Mr. Mahdi Abdile (Finn Church Aid), H.E. Mesfin Araya, Chief

Commissioner (National Dialogue Commission), Dr. Paul-Simon Handy (Institute for Security Studies ISS), Ms. Rakeb Messele, Acting Chief Commissioner (Ethiopian Human Rights Commission) and Mr. Paul Handley (Head of OCHA).

EU-kumppanit: EU suurlähettiläs Ms. Sofie From-Emmesberger ja tiimi (poliittinen yhteistyö, kauppa ja kehitys ml. Global Gateway); Iina Soiri ja Anniina Rintakumpu, Global gateway, global education partnership.

Humanitaarisen avun kumppanit Tigrayssa: Suomen Punaisen Ristin maakoordinaattori Kansainvälinen Punainen Risti ICRC, SPR ja Ethiopian Punainen Risti; Mekellen maan sisäisten pakolaisten leiri UNICEF- ja Pelastakaa lapset-kumppanit.

Kansalaisjärjestöt: yhteislounas suomalaisten Etiopiassa toimivien kansalaisjärjestöjen kanssa, suomalaiset kansalaisjärjestöt ja kumppanit mukana mm. *Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus (Country Director, Tesfay Nigusu), Suomen Lähetysseura (Maajohtaja Anna Suoheimo ja inklusiivisen opetuksen erityisasiantuntija Mekonnen Mulat), Suomen Punainen Risti (Country Manager Tewodros Negash) ja Kirkon Ulkomaanapu (rauhanvälityksen erityisasiantuntija Mahdi Abdile) sekä Fidan ja Pakolaisavun edustajat.*